

Asia: VN/10384/2019 VM212:00/2018

Lausuntopyyntö järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämisestä ja yhdenmukaistamisesta

1 Taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Valtionapuviranomainen

2 Ehdotukset järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi

Ehdotus 1: Valtionavustustoiminnassa siirrytään uuteen, valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaisuutta edistävään toimintamalliin.

Tuotonjakoministeriöt siirtyvät valtionavustustoiminnan uuteen toimintamalliin ja ottavat käyttöön sitä tukevat valtionavustustoiminnan verkkopalvelut. Tuotonjakoministeriöt siirtyvät toimintamalliin kehittämisprojekteissa siten, että verkkopalvelut ovat kaikkien käytössä vuoteen 2024 mennessä. Valtionavustuskäytännöt yhdenmukaistetaan valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaiseksi.

Toivottavaa on, että yhdenmukaiset valtionavustuskäytännöt tulevat kattavasti käyttöön riippumatta siitä, ottaako valtionapuviranomainen verkkopalvelut käyttöön.

Ehdotus 2: Valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta suunnitellaan yhdessä uudella tavalla.

Tuotonjakoministeriöt hyödyntävät valtionavustuksia ja niiden käyttöä koskevaa tietoa uudella tavalla valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa, kuten valtionavustusten kohdentamisessa. Sitä varten tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusprosessejaan ja käyttävät yhteisiä verkkopalveluja. Järjestöt ja valtionapuviranomaiset suunnittelevat valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta yhdessä uudessa toimintamallissa, mikä edistää ennakoitavuutta ja jatkuvuutta ja auttaa ottamaan toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset entistä paremmin huomioon.

Kansallisarkisto on tehnyt ja tekee jo yhteistyötä sekä ministeriön että avustuksen saajien kanssa, mutta esitys veisi tätä yhteistyötä pidemmälle, mm. yhteiskunnallisten päämäärien saavuttamisen arvioinnin ja analyysin hyödyntämisen osalta. Ehdotus, että arviointiin osallistuisivat myös tahot, joille ei myönnetty valtionavustusta, on mielenkiintoinen. Valtionapuviranomaisen resurssien

riittävyys mietityttää, vaikka Kansallisarkistossa tämä osuus arvioinnista ei toteudukaan, koska valtionavustus myönnetään vain tietyille arkistoille 1006/2006 -lain mukaan ja muita hakijoita ja avustuksetta jääneitä ei siten ole.

Ehdotus 3: Valtionavustustoimintaan osallistuvien toimielinten tehtäviä ja toimintatapoja yhdenmukaistetaan.

Tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusten arviointiin ja valtionavustustoimintaan liittyvien neuvottelukuntien, toimikuntien ja jaostojen tehtäviä ja toimintatapoja soveltuvin osin. Tehtävien ja toimintatapojen painopiste on jatkossa valtionavustuspolitiikan arvioinnissa, valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa ja yhdenmukaisten valtionavustuskäytäntöjen jatkuvassa kehittämisessä. Tarkoituksena on lisätä valtionapuviranomaisten ja järjestöjen välistä viestintää ja vuorovaikutusta.

-

Ehdotus 4: Järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjä yhdenmukaistetaan mahdollisuuksien mukaan.

Tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjään. Yleisavustuksilla rahoitetaan järjestöjen varsinaisen toiminnan bruttokustannuksia. Tuotonjakoministeriöt luovat yhteisen tavan arvioida, miten järjestön kokonaisvarallisuus vaikuttaa valtionavustusten harkinnassa ja myöntämisessä. Tuotonjakoministeriöiden erilaisia omarahoituskäytäntöjä selvitetään lisää ennen ehdotuksen toteuttamista.

Taloutta koskevien valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaistaminen mahdollisuuksien mukaan on kannatettavaa valtionapuviranomaisten yhdenmukaisen toiminnan ja avustuksensaajien tasavertaisen kohtelun näkökulmasta. Nyt esitys ei vielä riittävästi selkiinnytä asiaa: Tuotannonjakoministeriöillä ei ole yhdenmukaista käytäntöä siitä, kuinka varsinaisen toiminnan ja varainhankinnan tuotot vaikuttavat valtionavustuksen määrää harkittaessa ja valtionavustusta myönnettäessä. Tavoitteena tulisi olla valtionapuviranomaisten ja avustuksensaajien yhdenmukainen näkemys siitä, mitkä tuotot ja menot merkitään kirjanpidossa varsinaiseksi toiminnaksi ja mitkä varainhankinnaksi. Hyväksyttäviä kustannuksia ei määritellä riittävästi: miten varsinainen toiminta määritellään ja rajoitetaan, sääntöjenkö mukaan? Voiko avustuksen saaja muuttaa sääntöjään tarpeidensa mukaan ja jos voi, miten valtionapuviranomainen käyttää harkintavaltaansa?

Erinomaista, että selvitetään kokonaisvarallisuus -kysymystä ja omarahoituksen pelisääntöjä.

Ehdotus 5: Järjestöjen toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita yhdenmukaistetaan.

Tuotonjakoministeriöt soveltavat mahdollisimman yhdenmukaisia toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita harkitessaan ja myöntäessään yleisavustuksia järjestöille. Perusteita arvioidaan sekä suunnitellun että toteutuneen toiminnan perusteella. Tuotonjakoministeriöt päättävät, kuinka ne soveltavat arviointiperusteita mahdollisine painotuksineen päätöksenteossa.

Ehdotukset, joissa on kyse tuotantojakoministeriöiden yhteistyöstä, ovat kannatettavia.

Ehdotus 6: Järjestöille voidaan myöntää kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti.

Tuotonjakoministeriöt voivat myöntää järjestöille yksi- tai kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti. Kahdeksi vuodeksi kerrallaan myönnetty yleisavustus ei poista sen saajan vuotuista raportointivelvollisuutta. Järjestöt voivat hakea ensimmäiset kaksivuotiset yleisavustukset vuoden 2024 valtionavustushauissa. Kaksivuotiset yleisavustukset rahoitetaan valtion yhden vuoden talousarviosta.

Kansallisarkisto kannattaa kaksivuotisen yleisavustusmenettelyn kokeilua.

Ehdotus 7: Järjestöt välittävät valtionavustuksia edelleen siirron saajille mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla.

Valtionavustusten edelleen välittäminen perustuu tuotonjakoministeriöissä valtionavustuslain uudistamisen yhteydessä laadittavaan tulkintaohjeeseen. Tuotonjakoministeriöiden valtionavustusehdot ja -rajoitukset sekä delegointisopimusmallit yhdenmukaistetaan. Samalla varmistetaan, että siirron saajille edelleen välitettyjen valtionavustusten käyttöä koskeva tieto on avointa ja läpinäkyvää valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaisesti.

-

Ehdotus 8: Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä.

Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä järjestämällä sen tiimityönä. Taloustarkastuksen tehtävät on myös perusteltua yhdenmukaistaa vastuineen tuotonjakoministeriöissä. Järjestöjen taloutta ja toiminnan tai hankkeen tuloksellisuutta sekä toimintaympäristömuutoksia koskevaa tietoa hyödynnetään entistä laajemmin valtionavustusprosessien eri vaiheissa.

Ehdotus koskee tuotantajakoministeriöiden toimintaa. Lähtökohtana tiimityö ts. se, ettei yksi virkamies hoida koko valtionavustusprosessia yksin, on kannettava. Taloustarkastustehtävien yhdenmukaistaminen on myös kannatettava ehdotus. Olisi myös tarvetta laajemmalle kaikille valtionapuviranomaisille suunnatulle kou-lutukselle.

3 Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Yleiset huomiot Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt: Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi -julkaisusta

Kansallisarkisto toimii valtionapuviranomaisena, joka myöntää lain 1006/2006 pe-rusteella yleisluontoisen valtionavustuksen 11 yksityisluontoiselle arkistolle. Tämän kokemuksensa myötä Kansallisarkisto toteaa seuraavaa:

Esitys sisältää kahdeksan ehdotusta järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi uuden toimintamallin suuntaan, jossa mm. yhteistyö valtionavustuksia saavien kanssa on avointa ja läpinäkyvää. Ehdotus painottuu tuotannonjakoministeriöiden toiminnan kehittämiseen.

Voi esittää yleisesti kysymyksen, onko raportissa kiinnitetty tarpeeksi huomiota avustuksen saajien sekä toimintojen erilaisuuteen ja moninaisuuteen.

Valtionavustustoiminnan kehittämistä koskevat yleiset huomiot

-

Happonen Päivi
Kansallisarkisto

Joki Vuokko
Kansallisarkisto